

**Godin Akam Inigha Izir
Gumazim
Sekaraian Akinafarim
O
Sekaraia
Akar faragha zuim**

Godin akam inigha izir gumazim Sekaraia, an Hagai ko ingarir gumazir mam. A uaghan nighnizir gavgavim Judabar ikia ghaze, Me uamategh Godin Dipenimin ingarigh, arazir aghuibar amuamin gumazamizibar iki. Sekaraia uaghan Godin Akamin gun migia ghaze, God dughiar aghuim damighti a me bativam.

Sapta 1--8, an akam inigha izir gumazimin akam an iti, a Esekiel ko Danielin akinafarir akar e gariba, mong a dar mirara ghu. Sekaraia irebabar min garir bizibar gari, ezi an akaba, akar isin zuir aviriba iti.

Sapta 9--14, a bizir gin otivamibar gun migei, kar dughiar God ikiziba bar dar itir gumazamizibar araziba tuisighiva, egh uaghan God gumazitam amadaghtima a izi an ingangarim damuam. Akinafarir kamin akar maba akam inigha izir gumazimin akamin min, mati Iesus amizir bizir mabar mirara ghu.

**Sekaraia irebabar min
garir bizibar gari**

(Sapta 1--6)

Ikiavira Itir God ghaze, an gumazamiziba a bagh uamategham

¹ Darius Persian kantrin atrivim itima, azenir mam givazima, an namba 2in azenimin, namba 8in iakinimin, Ikiavira Itir God, migirigiar kam isava Sekaraia ganingi. Sekaraia Berekian otarim, ezi Berekia Idon otarim.

² A kamaghin migia ghaze: Ki Ikiavira Itir God, ki fomira puvira ian inazir afeziabar atari.

³ Kamaghin amizi, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ia mikimasa na migei: Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ghaze, ia na bagh ua iziti, ki ua ia bagh izam, kar Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itimin migirigiaba.

⁴ Ia uan inazir afeziabar min damu ikian marki. Fomira Godin akam inigha izir gumaziba nan akam me mikira ghaze, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar itim ghaze, ia pazavira itir arazir kuraba ataghiragh. Ezi me na barazi puvatigha, nan gin izir puvati. Kar Ikiavira Itir Godin migirigiam.

⁵ Ian ovaviba ko, Godin akam inigha izir gumaziba, me datirighin itir puvati, me bar ariaghire.

⁶ Nan akam inigha izir gumaziba, kar nan ingangarir gumaziba, me nan akaba ko, arazir ki ifongeziba isa ian ovavibagh aningizi, me me baraghan aghuagha osimtizar aven zui. Egha gin me navibagh iragha fogha ghaze, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, fomira mikemezi moghin, en arazir kurar kaba bangin ivezir kuram e ganingi.

Akam inigha izir gumazim irebamın min garir

1:1: Esra 4:24–5:1; Esra 6:14 **1:3:** Jeremaia 25:5; Maika 7:19; Malakai 3:7; Luk 15:20; Jems 4:8

bizimîn, hoziabar gari

⁷ Darius atrivimîn itima, an namba 2 azenimîn, egha an namba 11în iakinim, kar Sebatîn iakinim, an dughiar 24, Ikiavîra Itir God migirîgiar mam irebamîn mîn garir bizim na ganîngi. Kî Sekaraia, kî Godîn akam inîgha izir gumazir mam, kî Berekian otarim, ezi Berekia a Idon otarim.* ⁸ Kî dîmangan irebamîn mîn garir bizir mamîn garima, Ikiavîra Itir Godîn enselin mam, hoziar aghevîm gaperagha izi. A iza danganîr zarîr mamîn tevsevîbar tongîn tughav itima, an akîrangîn hoziar aghevîba ko, baghîravîba dukumîzîba koma, ghurghurîba tuivîghav itî. Ezi enselin maba hoziar kabagh apiaghav itî. ⁹ Ezi kî azara, “Nan gumazir ekiam, bizir kabar mîngarîm, manmakîn?” Ezi enselin na mîgeim, na îkaragha ghaze, “Kî dar mîngarîm nî akagham.” ¹⁰ Ezi enselin faragha zuim, a tevsevîbar tongîn tughav îkia na mîgîa ghaze, “Ikiavîra Itir God uan enselin kaba amadazî, me ghua nguazîr otevíba bar dar gari.”

¹¹ Ezi enselin îgharazîba, enselin faragha ghua tevsevîbar tongîn tughav itîm kamaghîn a mîgei, “E nguazîm bar a garua garima, nguazîmîn gumazamîzîba bar moghîra osîmtîzîba puvatîgha deravîram apîa.” ¹² Ezi Ikiavîra Itir Godîn enselin faraghavîra zuim kamaghîn mîgei, “O Ikiavîra Itir Godîn Gavgavîba Bar Itîm, nî 70plan azenîbar Jerusalem ko, Judan nguîbar ekiaba bagha atara

* **1:7:** Azenîr kam 519, a Kraîs tîghar otivamîn dughîamîn fomîra otozîr dughîam, ezi an dughîam, 15 Feburuarî. **1:8:** Akar Mogomem 6:2-4

navim bar nin ikufi. Ni bar dughiar manamra ua men apangkuvigham?”

¹³ Ezi Ikiavira Itir God, apangkuvir akaba ko, gavgavim anidir migirigibaba enselin na migeir kam ganidi. ¹⁴ Ezi enselin kam, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itimin akam akunasa na migei: Ki ifongiar bar ekiam ko, apangkuvir nighnizim Jerusalem bagha iti, an ziar mam Saion, a nan nguibar ekiam. ¹⁵ Ki fomira uan gumamazibiba mong men atara, egha Kantrin Igharazibar Gumamazibibav mikemezi, me iza mizazim me gase. Me izava amiraghavira me gasighasighizir puvati. Me, me gasighasighamin mitaghniyam gafiragha bar me gasighasiki. Ezi kantrin igharaziba datirighin osimtiziba puvatigha deraghavira iti. Ezi ki osimtizir ekiam men iti. ¹⁶ Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God ghaze, Ki ua Jerusalem uan apangkuvim men akaghasa izegha gifa. Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ghaze, Me nan Dipenimin ingarighti, a ua Jerusalem tugham. Mati gumazim dipenimin ingarasa benibar an ababaniba asi moghin, me Jerusalem nguibar ekiam, an ababaniba asi, egh bar aneghuigham.

¹⁷ Ezi ensel uaghan kamaghin akam akunasa na migia ghaze, “Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ghaze, An nguibar ekiaba bizir aghuir aviriba dagh izivagham. Eghti gumamazibiba deraghvira ikiam. Ikiavira Itir God, gavgavim ua Saion daningti, a ua tugh gavgavigham. Egh ua baghvira uam Jerusalem ginabagham.”

*Sekaraia irebamın mın garir bizimın aven bul-
makaun kombar gani*

18 Ki irebamın mın garir bizimın aven, bulmakaun komın 4plan gari. 19 Egha ki enselin na ko miğeimın azara, “Kar manmaghın amizir biziba?” Ezi a kamaghın na ikara, “Komın kaba, dar mıngarim kamakın, da Judaba ko, Israelia ko, Jerusalemın gumazamiziba gasıghasıgha me aghamsıghizir kantriba.”

20 Egha Ikiavıra Itir God, 4plan ingangarir gumaziba nan akazıma, me vaghvagha haman ainbav sozibar suiki. 21 Ezi ki an azara, “Gumazir kaba tizim damuasa izi?” Ezi a kamaghın na ikara, “Kantrin pazavıra Judan nguazim gamua an gumazamiziba aghamsıghiziba, ingangarir gumazir kaba izi, me damuti me atiatingti me bar men gavgaviba dikabıragham.”

2

Sekaraia ingangaribagh amir benir ababanım, irebamın mın garir bizimın aven an gari

1 Ki kogha irebamın mın bizir mamın garıma, gumazir mam ababanibagh amir benir mamın suıra. 2 Ezi ki an azara, “Ni managh zui?” Ezi a kamaghın na ikara, “Ki Jerusalemın ababanım damuva, an arozim ko, an ekiam gifoghasa zui.”

3 Ezi ki garıma, enselin faragha na miğeim zuıma enselin ıgharazim iza a batogha, 4 kamaghın a miğei, “Ni ivegh mangı gumazir igiar munam mikim suam, ‘Gumazamiziba ko, asızir avırıba bar avırasemegham, kamaghın amizıma, me Jerusalemın divazıbar bıribar ingaran iburagham. 5 Eghti ki Ikiavıra Itir God, ki

uabi deragh an ganam, mati ki birir avimin min an divazim aghuigham. Egh ki an aven iki, an angazangarim ko gavgavimin min ikiam.’”

God Judabar diazima me uamategha uan nguazimra ize

⁶⁻⁷ Ikiavira Itir God uan gumazamiziba kamaghin me migei, “Ia izi! Ia izi! Ki fomira tintinibar ia aghamsighizi, ia nguazir kamın danganiba bar dar ghue. Ezi datirighin, ia kalabusin itiba, ia Babilonin nguibar ekiam ategh ari ua Saionin izi. Ia dikavigh zuamira izi!”

⁸ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, uan ziar ekiam bangin gavgavim na ganiga, kantrin pazavira an gumazamizibagh amiba, a me mikimasa na amadagha ghaze, “Tina paza me gami, a paza nan bizir bar pin kozim gami.* ⁹ Ki uabi ivezir kuram me daningasava ami, eghti gumazamizir me abirazi men ingangarir gumazir kinibar ikeziba, me dikavighiva, uan apaniba pazavira me damuva me da men biziba iniam.” Bizir kam otoghtima, me bar fogh suam, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, na amada.

¹⁰ Egha Ikiavira Itir God ua ghaze, “Ia Saionin nguibamin gumazamiziba, ia mati nan guivir ki ifongezim, ia araghasiva bar akongezir ighiabar amu. Bar guizbangira, ki uabi izi ian tongin ikiam.

¹¹ Dughiar ekiar ki ian akurazi kamın, kantrin aviribar gumazamiziba Ikiavira Itir God bagh izi, an gumazamizibar ikiam. Guizbangira, ki izi ia ko ikiva ian tongin ikiam.” Bizir kam otoghti, ia

* **2:8:** Hibrun akam deragha akar kamın mingarim abighizir puvati. **2:11:** Aisaia 2:2-3; 60:3

fogh suam, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, a uabi na amadazi ki ia bagha ize. ¹² Eghti Judaba, Ikiavira Itir Godin kantrin kamra iki, egh me an damazimin bar faraghivira ikiam. Eghti a bar Jerusalem gifueghiva, ua bagh anemisevegham. A Jerusalem gifongezî moghin, nguibar ekiatam gifueghan kogham.

¹³ O gumazamiziba, ia pura ikiva oragh! Ikiavira Itir God dikavigha uan Nguibam ategha e bagha izasava ami. Kamaghin amizi, e bar moghira uan akabar kumigh nimira ikiva a mizuamam.

3

Sekaraia irebamîn mîn garir bizimîn aven ofa gamir gumazibar dapanimîn gani

¹ Egha ki irebamîn mîn garir bizir mamîn aven garima, Ikiavira Itir God ofa gamir gumazibar dapanim Josua, nan aka. Josua Ikiavira Itir Godin enselin boroghin tughav iti. Ezi Josuan agharir guvimîn amadaghan, Satan tughav ikia, a isi kotiam darighasava ami. ² Ezi Ikiavira Itir God kamaghin Satan miği, “Satan, ki Ikiavira Itir God, nin atara ghaze, ni akatam mikiman kogham! Ki Ikiavira Itir Godin Jerusalem gifongezim, ki ni miğia ghaze, ni nimira iki. Gumazir kam Josua, ki uam a ini, a mati gumazim aviradiar avim isim inigha anemunge.”

³ Ki garima, Josuan korotiam bar pughpurizima a enselin boroghin tughav iti. ⁴ Ezi enselin kam, enselin an faragha tuivighav itibav gia ghaze, “Ia

2:13: Habakuk 2:20

3:1: Esra 5:2; Akar Mogomem 12:10

3:2: Jut 1:9

korotiar pughpurir an aghuiziba suegh.” Egha a Josua miġia ghaze, “Ni oragh. Ki nin arazir kuramin osimtizim ko, korotiar pughpurir kaba suegha gifa. Ki datirighin korotiar igiaba ni daningam.” ⁵ Ki kamaghin miġei, “Kamaghin ti deragham, me inir zuruzitam inigh Josuan dapanim gighuigh a ikegh.” Ezi ki mikemezi moghin, me ami. Ikiavira Itir Godin ensel an boroghin itima, enselin igharaziba korotiar igiaba Josua gazui.

⁶ Ezi gin Ikiavira Itir Godin ensel kamaghin Josua miġei, ⁷ “Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ghaze, ni nan Akar Gavgavibar gin mangiva, ingangarir ki ni daningamiba ni bar dar amuti, ki ni ateghti ni nan Dipenim ko, bizir nan ziam feba ni dar ganam. Egh ki ni ateghti, ni enselba ami moghin, nan boroghin izam. ⁸ Ofabagh amir gumazibar dapanim Josua, ni oragh. Ezi ia ofa gamir gumazir igharaziba, ia uaghan oragh. Ia mati bizir aghuir gin otivamibar ababanir gumaziba. Ia oragh. Ki uan ingangarir gumazim amadaghti a izam, an ziam Temer Ghuzir Ighiam. ⁹ Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki dagiar aghuir mam inigha Josuan boroghin aneti. Dagiar kam, a 7plan damaziba iti. Eghti dagiar kam gisin, ki akatam osirigham. Egh ki dughiar vamiran, nguazir kam in arazir kurabar osimtizim gin amangam. ¹⁰ Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki ghaze, dughiar kam otoghtima, ia vaghvagh uan namakaba inigh izi ia ko ikiam. Eghti me ia ko wainin azenibar daperagh fighin temebar apengan iki, avughsi deraghvira ikiam.”

3:8: Jeremaia 23:5; 33:15; Sekaraia 6:12 **3:9:** Sekaraia 4:10

3:10: Maika 4:4

4

Sekaraia irebamın mın garir bizimın, golin ingarizir lamın aghorimın gari

¹ Ezi Enselin faraghavıra na ko miğeim, a uamategha na bagha iza, mati gumazim akuima me a gaghuri moghin, a na gaghuri. ² Egha a kamaghın nan azara, “Ni tizimın gari?” Ezi ki ghaze, “Ki garima, me golin ingarizir aghorim ko, borem arıghamin itarir ekiam, an pın iti. Ezi golin itarir ekiar kamın 7plan lamın aghoriba a gaseghav ti. Ezi 7plan lamın kaba, da vaghvagha borer itarir ekiamın itim gekuasa 7pla wikba iti. ³ Ezi olivin temer pumuning itima, lamın aghorir kam aningın tizimningın tughav iti, mam vongın itima mam vongın ti.”

⁴ Ki kamaghın ganigha enselin azara, “Nan gumazir ekiam, bizir kabar mıngarim manmakın?”

⁵ Ezi enselin na ko miğeim nan azara, “Ni fos ti puvatı?” Ezi ki kamaghın a ikaragha ghaze, “Gumazir ekiam, ki fozir puvatı.”

God Serubabel bagha akam akiri

⁶ Ezi ensel Ikiavıra Itir Godın akam, gavmanın gumazir dapanim Serubabel danıngasa, kamaghın na miğei, “Kar, Ikiavıra Itir Godın Gavgaviba Bar Itimın akam: Ni ingangarim damusi, ni uan midorozir gumazibar gavgavim ko, ni uan gavgavimın amodoghın bizibar amuam marki. Bar marki. Nan Duamın gavgavim ni ko ikiti, ni gavgavir kamın amodoghın ingangaribar amuam. ⁷ Eghti bizir ekiaba mati miğhsiaba nın

4:2: Ua Me Ini 25:31-40
Esra 5:2; Hosea 1:7

4:3: Akar Mogomem 11:4

4:6:

tuavim apirti, ki bar da batueghti da voroghira ikiam. Eghti ni ua nan Dipenimin ingaram, egh ni dagiar abuananam nan dipenim datighti, gumazamiziba tiariba akar suam, 'Dipenir kam a bar dera. God deraghvira a damu!'"

⁸ Egha Ikiavira Itir God ua migirigiar mam na ganiga ghaze, ⁹ "Serubabel uan dafarimningin nan Dipenimin ingarasa danganim akirigha gifa. Egh a uabi an ingar anegivagham. Nan Dipenim givaghamin dughiamin, nan gumazamiziba fogh suam, ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki uabi ni amadazi ni me bagha ghu. ¹⁰ Me ingangarimin garima a zuamira dikavigha zuir puvati, ezi men naviba bar osemi. Egh me Serubabelin gantima, an ain itir ikarizimin suiragh nan dipenimin ingaram. Me fo, ikarizir kam, dipenir ingangariba voroghira zuir ababanim. Eghti me ganigh fogh suam, dipenir ingangarim deraghvira zui, eghti me bar akongegham."

Ensel Sekaraia irebamın ganizir lamba ko, olivin temer pumuningin mingarimin, gun a migei

Ensel ua kamaghin na migei, "Lamin 7plan kaba da Ikiavira Itir Godin damazibar ababanimin min iti. A zurara nguazir kamın otevíba bar dar gari."

¹¹ Ezi ki an azara, "Olivin temer pumuning, lamin aghorimin agharir guvim ko, agharir kiriamin tughav itimningin mingarim manmaghin ghu?" ¹² Egha ki uam an azara, "Kar olivin aguar manmaghin amizimning, aningın boroghın golin borem, golin itamningın torimin aven ivemara ghuaghiri?"

¹³ Ezi a kamaghin nan azara, “Ni ti fozir puvati, a?” Ezi ki ghaze, “Puvati, nan gumazir ekiam.”

¹⁴ Ezi ensel kamaghin na migia ghaze, “Olivin aguar kamning, aning gumazir pumuningin abanin gami. Ekiam, a nguazir kam in oteviba bar dar gari, egha a uan ingangarim damuasa aning amisevegha, borem isa aning in dapanimning ginge.”

5

Sekaraia irebam in min garir bizim in garima, akinafarir irighizir mam mighegha zui

¹ Ki ua kogha gara irebam in min bizir mam in garima, akinafarir irighizir mam mighegha zui. ² Ezi ensel na migia ghaze, “Ni bizir tizim in gari?” Ezi ki ghaze, “Ki garima akinafarir irighizir mam mighegha zui. Ezi an ruarim 10 mitan tu, ezi an arozim 5 mitan tu.”

³ Egha a kamaghin na migei, “Akinafarir kam ghaze, dughiar kuram otogh mangi nguazir kam in itir gumazamiziba bar me avaragham. Ezi akinafarir kam in osizirir mam ghaze, gumazir okeiba, God kantrin kam in me batuegham. Ezi akinafarir kam in osizirir igharazir mam ghaze, te ifavaribagh amua pura pin akakagha ghaze guizbangira, a uaghan me batuegham.” ⁴ Ikiavira Itir God in Gavgaviba Bar Itim ghaze, “Ki akar kam amadazima, a zui, eghti a mangi okeir gumaziba ko, gumazir ifavaribagh amua pura nan ziam diboriba, a men dipenibar aven mangam. Egh akinafarir kam men dipenir kiniba ko, dagiaba bar da agivaghti, gumazir kaba bar ikuvigham.”

Sekaraia irebamın mın garir bizimın garima, amizir mam akıramın aven iti

⁵ Ezi ensel uam otogha, na miğia ghaze, “Ni gan. Bizir igharazir mam ua izi.” ⁶ Ezi ki an azara, “Bizir tizim?” Ezi a ghaze, “Kar akırar mam. Egha akırar kam a mati, kantrin kamın itir gumazamiziba bizir kurar me ifongezibar ababanımın mın* iti.”

⁷ Akırar kamın asuam, me ainın an ingari. Ezi ki garima an asuam kuiagherizi, an aven amizir mam aperaghav iti. ⁸ Ezi ensel ghaze, “Amizir kam, an arazir kuraba bar dar nedazımın mın iti.” A mikemegha gıvagha uam amizim abiragha, akıramın asuam dukua. ⁹ Ezi ki kogha pın gara amizir pumuningın garima, aning avıziba ikia na bagha izima, amınim iva aningın avızibar akurvazi, aning miğhegħa nan amadaghan izi. Aningın avızibar ganganiba ekevegħa, mati kuarazir bagamın avıziba. Ezi aning akırar kam inigha pın miğhegħa nguazim ko, overiamın tizimningın zui.

¹⁰ Ki amizir kamningın ganigha kamaghın enselin azara, “Kaning akırar kam inigha managh zui?” ¹¹ Ezi ensel kamaghın na ikara, “Aning akırar kam inigh Babilonın mangıva, a bagħ an ziam famın dipenir ekiatamın ingaram. Aning dipenimın ingariğħ gıvaghıva, akırar kam an averiam datıgham. Eghtı Babilonian gumazamiziba me dipenir kamın an ziam fam.”

6

Sekaraia irebamın mın garir bizimın garima, 4plan karisba iti

* **5:6:** Hibrun akam deragħa akar kamın mınгарim abıghizir puvati.

¹ Ki gın ua kogha irebamın mın bizir mamın garima, karisın 4pla iti, me brasın mighsiar pumuningın tizimın iza, azenan oto. ² Karisın faragha izim, hoziar agheviba a kurvasi. Ezi an gın izir karis, hoziar pıziba a kurvasi. ³ Ezi aningın girara izir karis, hoziar ghurghuriba a kurvasi. Ezi bar dar gın izir karis, baghıraviba dukumizir hoziaba a kurvasi. Ezi hoziar kaba gavgaviba dar iti. ⁴ Egha ki kamaghın enselin azara, “Nan gumazir ekiam, karisın 4plan kabar mıngariba manmaghın ghu?”

⁵ Ezi a kamaghın na ikaragha ghaze, “Karisın 4plan kaba, da 4plan amınir overiamın pın itibar ababanım gami. Da datırighıra nguazir kamın otevíba bar dar garir Ekiamın damazımın ikegha, anetegha izi.” ⁶ Hoziar pıziba mıkırvazir karis, a notın amadaghan itir kantrin zui. Ezi hoziar ghurghuriba mıkırvazir karis, a kantrin aruem ghuaghiri naghın itimın zui. Ezi baghıraviba dukumizir hoziaba mıkırvazir karis, a sautın amadaghan itir kantrin zui.* ⁷ Hoziar aghuir kaba, azenan otivigha, zuamıra kantribar mangı da getiasava ami. Ezi ensel ghaze, “A dera, ia mangı.” Ezi me ghue. ⁸ Ezi ensel pamtemın nan diagha ghaze, “Hoziar notın amadaghan itir kantribar ghueziba, me navir amırizim isa

6:2: Akar Mogomem 6:4-5

6:3: Akar Mogomem 6:2

6:5:

Akar Mogomem 7:1

* **6:6:** Hibrun akam deragha akar kamın mıngarım abıghizir puvatı. Gumazir maba kamaghın nıghnısi, e akar kam giraka, “An aruem uaghiri naghın uaghiri,” mati, “a ghua hoziar pızibar gıntısi.” Gumazir avırım kamaghın nıghnısi, “kantrin notın amadaghan itir kam,” a kantri Babilonın ababanım gami.

Ikiavira Itir Godin Duam ganingi.”

God Sekaraia migei, An atrivibar dapanir asuam isi Josuan dapanim daghuam

⁹ Ezi Ikiavira Itir God akar kam na ganiga ghaze, ¹⁰ “Ni datirighin Sefanaian otarim Josaian dipenimin mangi otogh, gumazir 3plan kaba, Hel-dai, Tobia ko, Jedaia, me dama silvaba ko, golba inigh. Me Babilonin kalabus ategha Jerusalem iza datirighiram oto. ¹¹ Egh ni me da silvaba ko, golba inigh, dar atrivir dapanir asuamin ingarigh. Egh a inigh mangi ofa gamir gumazibar dapanim Josuan dapanim darugh, a Jehosadakın otarim. ¹² Egh ni kamaghin an mikim, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ghaze, ‘Gumazir mam, me kamaghin a dibori, Temer Ghuzir Igiam. Eghti an aghungigh aguar ekiam gavagh bar deraghviram otogham. Egh a gin Ikiavira Itir Godin ziam fer Dipenimin ingaram. ¹³ Guizbangira, a uabi Ikiavira Itir Godin Dipenimin ingaram. Eghti gumazamiziba atrivimin min ziar ekiam a daningam. Egh a uan atrivir dabirabim daperagh gumazamizibagh ativagh men ganam. Eghti ofa gamir gumazitam an atrivir dabirabimin boroghin tughiv iki, aning uaning inigh ingariva, uaghara navir amirizimin fofozim aningin tongin ikiam.† ¹⁴ Eghti atrivimin dapanir asuam, Ikiavira

6:12: Jeremaia 23:5; 33:15; Sekaraia 3:8 † **6:13:** Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizir puvati. Gumazir maba kamaghin nighnigha ghaze, a kamaghin migei, “A nan dipenimin ingarigh egh, an atrivim ko ofa gamir gumazimin min iki egh uan gumazamizibagh ativagh men ganam. Eghti an atrivim ko ofa gamir ingangarir an amir kam bar deraviram otogham.”

Itir Godin Dïpenimin aven ikiam. Eghti gumazamiziba atrivimin dapanir asuar kamın ganıva God ginighnıgham. Eghti gumazir kaba, Heldai, Tobia, Jedaia, ko, Sefanaian otarim Josaia, atrivimin dapanir asuamin ganamin ingangarim, men daribar ikiam.’

¹⁵ “Eghti gumazamizir saghuiamin itiba izıva, men akuragh Ikiavıra Itir Godin Dïpenimin ingaram. Eghti ia kamaghın fogh suam, Ikiavıra Itir Godin Gavgavir Bar Itim ia bagha na amada. Ia bar deravıra Ikiavıra Itir Godin Akar Gavgavıba baragh dar gın mangı, eghti bizir kaba otivıgham.”

God osımtızıba itir dughiam agıvagh, bar akongezir arazim damightıma an otogham

7

(Sapta 7--8)

Ikiavıra Itir God ghaze, ia dagheba ataghırazir ifavarir arazim damuan markı

¹ Darius atrivimin itir dughiamın, an namba 4ın azenimin, an iakinir namba 9, me Kislot a garisi, an aruer namba 4ın, Ikiavıra Itir God akar mam na ganıngi.*

² Dughiar kamın Betelın nguıbamın gumazamiziba, Sareser ko, Regemelek ko, men adarazi amangizi, me Ikiavıra Itir Godin Gavgavıba Bar Itimin Dïpenimin ghue. Me deragh uari damuasa, ghua Ikiavıra Itir God ko migei. ³ Egha me

* **7:1:** Azenir kam 518, an azenir fomıra Kraisin dughiamın otozim, ezi an aruem Disemba 7.

kamaghin ofa gamir gumaziba ko, Godin akam inigha izir gumaziba men azangsighasa, “Azenir aviriba givazima, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itimin Dipenim ikuvigha iti. Ezi e a bagha bar osemegha aziavira iti, egha e zurara namba 5in iakinibar dagheba ataghirasi. E ti zurara kamaghin damuam, o?”

⁴ Ezi Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim kamaghin na migei, ⁵ “Ni kantrin kamın gumazamiziba ko, an ofa gamir gumaziba kamaghin me mikim, ‘Guizbangira, 70plan azeniba dar namba 5in iakiniba ko, namba 7in iakiniba ia dagheba ataghiragha azia aghuimazimin iti. Ezi ia nan ziam fasa arazir kam gamizir pu. Bar puvati. ⁶ Egha ia apir dughiabar, ia pura uan navibar amuti da izivaghasa ia api.’”

⁷ Fomira Ikiavira Itir God uan akar kam, uaghan gumazamizibav kınasa akam inigha izir gumazibagh aningi. Dughiar kamın, Jerusalem deravira itima bizir aghuir aviriba a gizifa. Dughiar kamın, Jerusalem ko, nguibar ekiar an boroghın itiba ko, sautin amadaghan itiba ko, mighsiar dozir aruem ghuaghiri naghın itiba, gumazamizir aviriba bar dagh izifa.

Ikiavira Itir God, Judaba kalabusin ikezir bizimin mingarimin gun Sekaraia migei

⁸ Ezi Ikiavira Itir God, akar mam ua Sekaraia ganiga ghaze, ⁹ “Bar fomira, ki Ikiavira Itir Godin

7:9: Ua Me Ini 22:21-22; Ofa Gami 19:17-18; 25:35; Godin Araziba 10:17-19; 15:11; Jeremaia 7:5-6; 22:3

Gavgaviba Bar Itim, akar kam uan gumamazibagh anıga ghaze, ia arazir aghuibara damu gumamazibar araziba akır. Egh ia uan adarazir apangkuv men akurvagh. ¹⁰ Ia pazivıra amizir paba ariaghirezibar amuan marki. Egh borir afezıba ariaghirezıba ko, gumamazızir saghuıamın iza ia ko itıba ko, gumamazızir bizıba puvatızıba, ia pazi me damuan marki. Egh ia uaghan uan adarazi gasıghasıghan marki.

¹¹ “Ezi gumamazızıba akaba baraghan aghuagha uan kuarıbav konegha, uan nıghnızıbar kumi. ¹² Guızbangıra, me uan dapanıbagh amızı da dagıabar mın gavgafi. Me nan akam baraghan aghua, ki İkiavıra İtir Godın Gavgavıba Bar İtim. Nan Duam akar kam me bagha a isa nan akam inıgha ızır gumazıbagh anıngi. Ezi me akar kamın gın zuir puvati, ezi ki puvıra men atarı. ¹³ Me nan akaba barazır puvatızır bizım bangın, ki men azangsızıba barazı puvati. Ki İkiavıra İtir Godın Gavgavıba Bar İtim kamaghın, ki mıkemegha gıfa. ¹⁴ Bar guızbangıra, ki me batoghezi, me ghua Kantrin İgharazıbar Gumamazızıbar tongın, pura guıghav itı, matı amınır ekıam bizıbagh ivara. Ezi men nguazır aghuir kam, danganır kuramın mın otozi, gumazıtam uam a garuir puvati.”

8

Ikiavıra İtir God, ua deragh Jerusalem damuasa akam akırı

¹ İkiavıra İtir Godın Gavgavıba Bar İtim akar kam Sekaraia ganıngi. ² İkiavıra İtir Godın Gavgavıba Bar İtim ghaze, “Ki bar Saonın nguıbamın gumamazızıbagh ifonge. Kamaghın amızı, ki

men akurvaghasa. Ki bar me gifonge, men apaniba bagha navim isia bar ikufi. ³ Ki uamategh izi Saionin nguibamin aven ikiam, an ziar mam Jerusalem, a bar guizbangira nan nguibar ekiamra. Jerusalem, a ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itimin mighsiam, eghti me kamaghin a dipon suam, Godin Mighsiar Anogoroghezim. Eghti ikizir igharazibar gumazamiziba Jerusalemın gumazamizibar gan suam, ‘Guizbangira, Jerusalemia deraghavira Ekiamın gin zui.’ ⁴ Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki ghaze, Midoroziba ko, osimtiziba Jerusalemın otivan kogham. Eghti gumazamiziba iki bar ghurigh asadivir aghoribar suigh an tuavibar daruam. Egh me nguibar ekiamın uari akuvir danganiba bar, me pura tintinibar dapiagh avughsam. ⁵ Eghti borir doziba nguibar ekiamın uari akuvir danganibagh izivagh ikararang ikiam.

⁶ “Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki ghaze, gumazamizir kabar varazira, me kamaghin nighnisi, ki mikemezir biziba ti otivan kogham. Ezi ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim kamaghin nighnizir pu. Puvati. Ki biziba bar dar amuamin gavgavim iti, ki dar amusi dar amuam.” ⁷⁻⁸ Egha Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ghaze, “Ki uan gumazamizir kantrin aruem anadi naghin itiba ko, kantrin aruem uaghiri naghin itiba, ki men akurvaghasava ami. Ki me inigh ua Jerusalemın iziti me an ikiam. Eghti me nan gumazamizibar ikiti, ki men Godin ikiam, egh guizin araziba ko arazir aghuibar me damuam.”

⁹ Egha Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ghaze, "Ia uan aghariba gavgavim dar aning, nan Dipenimin ingar. Godin akam inigha izir gumaziba, me fomira Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itimin Dipenimin ingangarim forir dughiamin ikia Godin akamin gun migei. Ezi ia datirighin men akatoribar otivizir akabara ia ua dagh nighnigh. ¹⁰ Akam inigha izir gumaziba tighar izi akar kam akunamin dughiamin, bar faraghavira, ingangarir gumaziba ko ingangarir asizibagh ivezamin daghaba puvati. Ezi apaniba dughia bar pura tintinibar arua osimtizibagh amima, gumazamiziba avughsaziba puvati. Ezi ki me gamima, namakaba uarira uariv sosi, ezi men dabirabim derazir puvati. ¹¹ Ezi Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ghaze, Ki fomiram amizir arazim, ki datirighin itir varazira damighan kogham. ¹² Ki me ateghti, me navir amirizim ko, dabirabir aghuim ikiva uan azeniba oparam. Eghti amozir ekiar aviriba izitima men wainin ikariziba bitima, men dagheba deraviram otivam. Nan gumazamizibar ikiavira itir varazira, ki me bagh bizir aghuir kabar amuam. ¹³ Ia Judaba ko Israelia, ia uagharam oragh. Fomira Kantrin Igharazibar Gumazamiziba ian garima, ian araziba ikuvizima me uan apanibav migia ghaze, 'E kamaghsua, Judaba ko, Israelia ikuvizi moghin, ia uaghan ikuvigham.' Ezi datirighin, ia Judaba ko, Israelia, ki ua ia inigh deraghvira ia damuam. Eghti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba ian gan, uan akar gumazibav mikim suam, 'E kamaghsua, ia Judaba ko, Israelia bar deravira iti moghin, ia bar deravira ikiam.' Kamaghin amizi, ia atiatingan marki! Ia tuivigh

gavgavigh iki!”

¹⁴ Ezi Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim kamaghin migei, “Fomira ian inazir afeziaba na gamizima, ki me basemegha me gasighasighasava ami. Egha ki uan nighnizim girazir puvati. Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki men aningaghegha me gasighasiki. ¹⁵ Egha ki datirighin ghaze, Ki ua deragh Jerusalemia ko, Judabar amuasava ami. Kamaghin amizima ia atiatingan marki. ¹⁶ Egh ia arazir kabar amu: Ia bar moghirama guizin akabar gumazamizir igharazibav kim. Egh ia kotiamin deragh guizin akam akirighti, migirigiaba bar givagham. ¹⁷ Ia arazir kurabar gumazamizir igharazibar amusi nighnighan marki. Ia kotiamin mitivigh, akar ifavaribar amuan marki. Ki ifavarir arazim ko, kotiam oteghavkirir arazim ko, uarir atara uariv sozir araziba, ki bar dar aghua.”

¹⁸ Egha Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim migirigiar igharazir mam ua Sekaraia ganingi. ¹⁹ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim kamaghin migei, “Ia iakinir namba 4, ko 5, ko 7, ko 10in, ia dar aruer maba ia osimtizir ia bativiba dagh nighnigha dagheba ataghirasi. Ezi osimtizibar dughiar kaba, da Judaba bar akongeghamin dughiar ekiaba. Kamaghin amizi, ia guizin akaba ko, gumazamizir igharaziba ko, deraghvira dapiaghamin araziba bar dagh ifongegh, dar amu.”

²⁰ Egha Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ua kamaghin migei, “Gin nguibar ekiar aviribar

gumazamiziba ua Jerusalemın izam. ²¹ Eghti nguibar ekiar mamın gumazamiziba kamaghın nguibar ekiar igharazimın gumazamizibav kim suam, ‘E Jerusalemın mangıva Ikiavıra Itir Godın Gavgavıba Bar İtimın zıam fıva deragh uari damusi, an azangam. Ia e ko izi.’ ²² Ezi ikızir igharazir avırıba ko, kantrin gavgavir avırıbar gumazamiziba, me Jerusalemın izıva Ikiavıra Itir Godın Gavgavıba Bar İtimın zıam fıva, deragh uari damusi an azangıgham. ²³ Kı Ikiavıra Itir Godın Gavgavıba Bar İtim, kı ua kamaghın mıgei, Dughiar kamın saghon itir nguıbar gumazamizir 10pla izıva Judan gumazıtamın korotiar otevitamın suiragh a mıkim suam, ‘E kamaghın oraki, God ia ko iti. Kamaghın amizi, e uaghan ia ko ikızir vamıran ikıasa ifonge.’”

Ikiavıra Itir God uan gumazamizibar akuraghı, bizir igharagha garıbar amightı da otivam

9

(Sapta 9--14)

God Kantrin Igharazıbar Gumazamizıba, ivezir kuram me danıgam

¹ Ikiavıra Itir God kamaghın uan akam na ganıga ghaze, Ikiavıra Itir God, Distrik Hadrak ko, Damaskusın nguıbar ekiam daperagh avughı

9:1: Aisaia 17:1-3; Jeremaia 49:23-27; Amos 1:3-5 **9:1:**
Aisaia 23:1-18; Esekiel 26:1--28:26; Joel 3:4-8; Amos 1:9-10; Matyu
11:21-22; Luk 10:13-14

ikiam. Guizbangira, a uan damazimningin Israelian anababar gari moghin, a kantriba bar dar gumamazibar gari. ² Egha uaghan a Hamat, a nguibar ekiar Distrik Hadrakin boroghin itim, ko, Tairin nguibam ko, Saidonin nguibamin gari. Tair ko Saidonin gumaziba ti ghaze, me fofozir aghuir aviriba iti. Ezi Ikiavira Itir God guizbangira uaghan men gari. ³ Tair, a nguibar ekiar gavgavimin oto. Ezi an gumamaziba uari bagha divazir mitiar bar gavgavimin ingarigha uan nguibar ekiam avini. Me uaghan uari bagha silvan aviriba geghufi, da nguazir minezibar min iti. Ezi me golin bar aviriba itima, da men damazibar pura bizir kinibar min iti. ⁴ Ezi puvati, Ekiam men bizir aghuiba bar da batuegham. A Tairin biziba ko, an divazir mitiar bar gavgaviba, a bar da isi ongarim da kunigham. Eghti apaniba izi men nguibar ekiam daborogh bar a gasighasigham.

⁵ Eghti Askelonin nguibar ekiamin gumamaziba bizir kamın ganigh bar atiatigham. Me uaghan kuram iniam, eghti men nguibam, gumamazibagin an ikian kogham. Eghti Gasaba uaghan bizir kamın ganti, osimtızir ekiam me batogham, mati amizim borim batamin mızazim a bato. Eghti men atrivim aremegham. Eghti Ekronba uaghan bizir kamın ganıva osimtızir ekiar kam iniam, mati amizim borim batasa mızazim isi. Me kamaghın nighnisi, Tairba ti men akuragham. Ezi puvati, me bar ikuvigham. ⁶ Eghti gumazir pura tighın itir igharaziba izi Asdotin nguibar ekiamin ikiam. Ikiavira Itir God kamaghın migei, “Filis-

9:5: Aisaia 14:29-31; Jeremaia 47:1-7; Esekiel 25:15-17; Joel 3:4-8; Amos 1:6-8; Sefanaia 2:4-7

tian kaba, me gumazir uari fa akaba batoziba, ki bar me dikabiragham. ⁷ Eghti Filistian ikiavira itir varazira, me nan gumazamizibar min otivigh Judan anababar tongin ikiam. Jebusia* fomiram amizi moghin, Ekronba datirighin nan gumazamizibar ikiam. Kamaghin amizima, me ghuziba itir asizir tuzibar aman koghiva, uaghan Judaba ataghizir dagheba, me dar aman kogham.†

⁸ “Ki uan gumazamizibar garima me mizazir ekiam ini. Kamaghin amizi, ki uan kantri geghuv, midorozir gumaziba ateghtima, me nguazir kamın izeghan kogham. Ki uam apaniba ateghti me ua nan gumazamiziba abiniva arazir kurabar me damuan kogham.”

Guizin atrivim izam

⁹ Ia Saionin nguibar ekiamin itir gumazamiziba, ia bar akongegh!

Ia Jerusalemın itir gumazamiziba, ia bar tiariba akar pamtemin dim.

Ia gan, ian atrivim mara ia bagha izi!

A ziar ekiam ikiava midorozim gamuava uan apaniba abiri.

Egha a uabi uan ziam fer puvati.

* **9:7:** Jebusia, me Jerusalemın nguibamin nguazir ghueba. Devit gin taun Jerusalem iniam, Jebusia Israelia ko iti. Ni Josua 15:63in gan. † **9:7:** Judaba asizim isamsi faragh bar deravirama an ghuzim rueghiva gin a isamigh aneremam. Ezi Filistiaba arazir kam gamir puvatigha, Moses osirizi moghin me Godin damazimin mize. (Ni vezin kabar gan: Jenesis 9:4; Ofa Gami 3:17 ko 7:26-27; Godin Araziba 12:16 ko 15:23.) Ikiavira Itir God kagh kamaghin migia ghaze, me asizim ghuziba sara ikiti me aneman a men anogroke. **9:9:** Matyu 21:5; Jon 12:15

A gumazir kinir ziaba puvatizir mamın mın donkin mam gaperagha izi.

Kar donkin amebamın nguzir asem.

¹⁰ Ikiavira Itir God ghaze,

Ki karisba ko, midorozibagh amir hoziaba batueghti, da ua Israelin tongin ikian kogham.

Egh ki men bariba bar da apirarigham.

Ian atrivim, kantrin ekiaba bar dar amighti, da midorozir arazim ategh deraghvira dapiagh, navir amirizimın ikiam.

A nguazir otevibar gumazamiziba bar me gativagh men ganam.

Nguazir kaba, da ongarir ekiamın ikegh mangi ongarir saghon mar itibar tugham.

Egh Yufretisin Faner ekiamın ikegh vongin amadaghan mangi bar saghon mar tugham.

Ikiavira Itir God ua uan gumazamizibar dabilirabim akiri

¹¹ Ikiavira Itir God ua kamaghin migei,

“Ki Akar Dikirizir Gavgavir mam Judaba ia ko a gami.

Ian inazir afeziaba ofabar amuasa asizibav sozima dar ghuziba ire.

Ezi ghuzir kam gavgavim en Akar Dikirizir Gavgavim a ganingi.

Kamaghin amizi, ki ia teghtima ia kantrin igharazimın kalabus ategham.

Kalabuziar kam bar ikufi,

mati me ia isa mozir ekiamin ia arighizi ia
damamin dipaba puvati.

12 Ia kamaghin fo, ki ian akuraghasa ifonge.

Kamaghin amizi, ia uamategh uan nguibamin
izi deravira ikiam.

Ia osimtizir Bar ekiam ateri, ezi ki ia migia ghaze,
ki arazir aghuibar ia damuam.

Eghti arazir aghuir kam bar osimtizir kam
gafiragham.

13 Judaba, ki uan barir pimin min men suiragh, egh
Efraimin adarasi, ki uan barir afuzibar min
men suiragham.

Eghti Saionin gumaziba me mati midorozir
sabam, eghti ki Grikba ko misogham.

14 “Ikiavira Itir God uan gumazamizibagh isin
azenaram otogh barir pimin asam.

Eghti an afuziba onimarim min taghtagh
zuamira mangam.

Eghti Ikiavira Itir Godin Ekiam sigham givigh,
sautin amadaghan ikegh, pamtem sueba
akun daru, aminir bar gavgavim ko,
amozim sara izam.

15 Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, oramin
min deravira uan gumazamizibagh eghu-
vam,

eghti me katapelbar uan apanibav sogh bar
me abiragham.

Me midorozimin aven, me mati gumaziba dipar
onganiba amegha tiariba akara uan apani-
bav suagharisi.

Men ghuziba, mati me ofabar amuasa asizir
ghuzir itarim inigha, ofa gamir dakozim
ginge.

- 16 “Dughiar kamın, Ikiavıra Itir God men God uan gumazamiziba iniam, mati laion sipsipbagh asighasighasava amima, sipsipbagh eghuvir gumazim uam me iniam.
Eghti me bar deraghvıram an nguazimın ikiam, mati atrivimın dapanir asuamın itir dagiar ivezir bar pın kozibar mın taghtagham.
- 17 Nguazir kam bar deraghti, me deravıra ikiam. Eghti gumazamizir igiaba, me dagher avırıba ko, wainın avırıbar amıva aghungti, men ganganıba bar deragham.”

10

God uan gumazamiziba ua me iniasa akam akıri

- 1 Dagheba aghungamin dughiamın, ia amozim bagh Ikiavıra Itir Godın azangsigħ.
Ikiavıra Itir God overiar pızim ko, ghuariam akuvima, amozim izi, ezi dagheba ko, bizıba aghui.
- 2 Gumazamizıba, me gın otivamin bizıbagħ fogħasa, aseba ko kukunir gumazıbar azangsisı.
Ezi me ifavarir akabar me gamı.
Gumazir maba irebabar mıngarıbar gun mıgei, me uaghan ia gifari.
Me ghaze ia navir amırızim iniam, ezi puvatı, ian navir osımtızim ikıvıra ikiam.
Gumazamizıba mati sipsıpa tintinıba arua ovegha gıfa.
Me geghuvir gumazıba puvatızı, kamagħın amızı me osımtızıba ateri.

³ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin migei,
 “Kantrin Igharazibar Gumamazizibar gumazir
 dapanir nan gumamaziziba gativaziba,
 nan navim men atara me bagha nan isi.
 Ki ivezir kuram me daningam.

Judan gumamaziziba, me nan gumamazizibara.
 Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki
 deraghvira men ganam,
 mati sipsipbagh eghuvir gumazim uan
 sipsipbar gari.

Egh ki Judan anababa bar dar amuti,
 me midorozir hoziar bar gavgavimın min
 ikiam.

⁴ Eghti Judan anababar tongin, gumazir dapanir
 gavgavir maba otivam,
 egh me mati dipenim aterir dagiaba ko,
 dipenim aterir guariba ko,
 midorozir barir pibar min ikiam.

⁵ Me midorozir gumazir gavgavibar min uari
 inigh, uan apaniba abinti,
 mati midorozir gumaziba nguibar ekiamın
 zuir tuavimın uan apaniba, nguazir begh-
 neazibar me dikabiri.

Ki Ikiavira Itir God me ko ikiam.
 Kamaghin amizi, me bar pamtemın misogh
 mangi,
 hoziabagh apiazir midorozir gumazibav sogh
 me abinigham.

⁶ “Ki Judan gumamazizibar amighti, me bar gav-
 gavigham.
 Egh ki Israelian gumamaziziba ua me iniam.
 Ki men apangkufi,

kamaghin amizi, ki bar me inigh uamategh
men nguazimra izam.

Eghti me deravira ikiam, mati ki me
batoghezir puvati.

Ki Ikiavira Itir God, ki men God,
kamaghin amizi, ki men migirigiar me na
migeiba ki da baragham.

⁷ Israelian gumazamiziba me midorozir gumazir
gavgavibar min otivigh
bar akuegham,
me mati gumaziba wainin dipaba ame.

Eghti men ovavir boriba gin otivigh,
ki Ikiavira Itir God, me gamizir bizir aghuir
kabagh nighnigh
bar akuegham.

⁸ “Ki uan gumazamiziba bar men dimiva,
me akumakum me inigh izam.

Ki ua me inigh me damuti,
me fomira ikezi moghin bar
avirasemegham.

⁹ Ki guizbangira me batuegha me aghamsiki,
ezi me pura tintinibar kantrin igharazibar iti.

Egh me nguibar saghuiabar ikiva,
me na ginighnighvira ikiam.

Ikizir kaba uan boriba ko, me ikivira ikiva,
bar moghira uari akuvagh, uamategh
uan nguazimra izam.

¹⁰ Nan gumazamizir Isip ko, Asirian kantrin itiba,
ki ua me inigh izitima,
me uan nguazimra dapiagham.

Ki nguazimin mitaghnam gisivaghtima,

me Gileatın Distrik ko, Lebanonın nguazim sara iniam.

Eghti gumazamiziba nguazir kam bar a gizivagham.

- 11 Ki me inighti me uamategh uan nguibamın izam,
eghti Isipia ko, Asiriaba ongarir ekiamın mın men tuavim apırighti, ki me abınigham.

Kamaghıra, ki Isipian gavgavim agıvagh,
egh uaghan Nailın Fanem damighti a misigham.

Eghti Asirian gavgavim uaghan gıvagham.

- 12 Ki uan gumazamizibar amighti me gavgavigham.

Eghti me nan apengan iki nan ziam fiva, nan akabar gın mangam.

Ki Ikiavıra Itir God, ki mikemegha gıfa.”

11

Atrivir kuraba mati temer kuraba

- 1 O Lebanonın gumazamiziba, avim ian temer sidabar isigham,

kamaghın amizi, ia tuavim apıran marki,
ia uan tiar akaba kuigh.

- 2 Sidan temeba iregha gıfa, temer kaba ziar ekiaba iti,

da ikuvigha gıfa.

Kamaghın amizi, painın temeba ia azi.

Me ruarir arızimın temeba okegha gıfa,

kamaghın amizi, ia Basanın itir okın temeba ia azi.

- 3 Atrivibar gavgavıba ko, men ziar ekiaba gıfa,

kamaghin amizi, men naviba bar osemezi, me
azi.

Ia oragh, atriviba pamtemin arava azi.

Me mati laionba Jordanin Faner miriamin
moga itir ruarir ekiam, me an temer ekiaba
okava,
a gasighasighizima da aroi.

*God, uan gumamazibar garir gumazir da-
panir guar pumuningin migei*

⁴ Egha Ikiavira Itir God, nan God kamaghin na
migei,

“Ni sipsipbagh eghuvir gumazimin min damu.

Sipsipin kaba dar ghuaviba dav sogh dar
amasa.

⁵ Sipsipin kabar ghuaviba dav sogha ghaze,
‘E ti arazir kuram gamir puvati.’

Me sipsipbav sogha, dar tuziba dagiaba bagha da
amagava, dagiaba isa ghaze,

‘E dagiar gumazibar otivigha gifa.

Kamaghin amizi e Ikiavira Itir Godin
ziam fam.’

Ezi sipsipbagh eghuvir gumaziba me uaghan,
sipsipbar apangkuvir puvati.”

⁶ Ikiavira Itir God kamaghin migei,

“Ki nguazimin gumamazibar apangkuvighan
kogham.

Ki uabi vaghvagh me isi men atriviba ko, men
adarazir agharibar arigham.

Eghti me pazavira me damuam, mati sipsipin
ghuaviba uari pazavira me gami.

Atriviba ko, men adarazi pazavira me damuti,
ki men akuraghan kogham.”

- 7 Ezi ki gumazir bizibagh iveza da amadiba bagha,
sipsipbagh eghuvir gumazimin min oto.
Kar sipsipin me misuegh damasava amiba.
Ezi ki sipsipbagh eghuvir gumaziba suizir aghorir
pumuning ini.
Aghorir mam, ki ziam Apangkuvim a gatigha,
igharazim, ki Navir Vamira a gati.
Ki aghorir kamningin suiragha,
sipsipin okoruar kamın gari.*
- 8 Egha ki, sipsipbagh eghuvir gumazir 3plan atara
men aghua.
Ezi me uaghan na gifongezir puvati.
Ezi iakinir vamiran aven ki me batoke.
- 9 Egha ki kamaghin sipsipin okoruar kam miği,
“Ki ua ia geghuvir gumazimin ikian kogham,
eghti me aremeghsi tina ginabaghti, an are-
megh.
Eghti me tina gasighasighasa nighnisi, me a
gasighasigh.
Eghti te miseveaghiriğha iti, me uari uan ini-
vafizibar ami!”
- 10 Ki gumazamizir kaba koma amizir Akar
Dikirizir Gavgavim aghorasava amua,
aghorir ki ziam Apangkuvim a gatzim,
ki a inigha anepiri.
- 11 Kamaghin amizima, Akar Dikirizir Gavgavir
kam dughiar kamra gifa.
Ezi bizir ki amizibar aven, gumazir bizibagh
iveza da amadiba nan ganigha fo,
kar Ikiavira Itir God me miği.

* **11:7:** Hibrun akam deragha akar kamın mingarim abighizir puvati.

12 Ezi ki kamaghin me migei,
 “Ia nan ivezim na daningisi, ia na daning. Puvatighti marki, ia uari.”

Ezi me 30plan silvan dagiaba isa na ganingi.

13 Gumaziba ghaze, ki ingangarir gumazir kuram.
 Egha me ivezir bar muziarim na ganingi.

Ezi Ikiavira Itir God kamaghin na migia ghaze,
 “Ni dagiaba isiva Godin Dipenimin dagiaba arizir danganim datigh.”

Ezi ki 30pla silvan dagiaba inigha Godin
 Dipenimin dagiaba arizir danganimin da
 ati.

14 Egha ki gin, aghorir namba 2 apiri, aghorir kam
 ki ziam Navir Vamira a garisi.

Ezi arazir kam kamaghin men akagha ghaze,
 Judaba ko Israelia, uari abigha ikizir
 pumuningin oto.

15 Ikiavira Itir God ua kamaghin na migei,
 “Ni ua sipsipbagh eghuvir gumazimin iki,
 egh dughiar kamın ni sipsipbagh eghuvir gu-
 mazir kuramın mın damu.

16 Guizbangira, ki uan gumazamizibar ganasa gu-
 mazir mam ati,
 me mati sipsipin okoruar mam.

Ezi gumazir kam sipsipbar tongin dar ikuvizibar
 akurvazir puvati,
 egha a uaghan sipsipin ovengeziba tong da
 buria dar deir puvati.

A uaghan dar duaba nozir puvati, egha deravira
 itiba, a dagheba dagh anidir puvati.

Bar puvati.

A mikarziba sara itiba, a uabi dar tuziba apava

dar duiaba ko, puziba sara bar da asigha da ame.

17 O sipsipbagh eghuvir gumazir bar kurar pura sipsipba kavkirim,
 an apaniba izi an agharim ko damazir agharir guvimin itim misogh
 an gavgaviba bar da agivagham.
 Eghti an agharim an amiraghtima,
 an damazir agharir guvimin itim bar an okavigham.”

12

God gin ua Jerusalem iniam

¹ Kar migirigiar Ikiavira Itir God Israelia bagha aningizim. Ikiavira Itir God overiam ko, nguazimin ingarigha, gumazamizibar ingarigha, ikirimirir angamira itim me ganingi. A kamaghin migei, ² “Ki Jerusalem damighti a wain itir kavin min otogham. Eghti kantrin igharazir an boroghin ikia, a gasighasighasava amiba, me mati gumazir wainin kavin kam amegha onganiziba. Me midorozim bagh Jerusalem in nguibar ekiamin mangiva, me Judan nguibar dozir igharaziba bar da sara ekiarugham. ³ Dughiar kam otogh givaghti, ki Jerusalem damightima a dagiar bar osimtizimin min otogham. Eghti kantriba bar a ko misoghsi uari akuvagh, me uari ikuvigham, mati gumazim dagiar osimtizir kam fava mizazim isi. ⁴ Ki Ikiavira Itir God, ki dughiar kam in apanibar hoziabar amighti, da bar atiatigham, eghti dagh isin apiazir gumaziba bar onganigham. Ki Judabagh eghuva, men apanibar hoziabar amighti dar damaziba bar okavigham. ⁵ Eghti

Judan gumazir dapaniba bizir kamın ganigh, uarira uariv kım suam, ‘God, a Ikiavıra Itir Godın Gavgaviba Bar Itim, a gavgavim uan gumazamizir Jerusalemın itibagh anıngi.’*

⁶ “Dughiar kamın ki Judan gumazir dapanibar amighti, me mati tuzim dafogha isi moghın, o mati wıtın azenir bar mısingizim dafogha isia mızariaba zui. Eghti kantrin men boroghın itiba da bar gıvaghām. Eghti Jerusalemın nguibar eki-amra, a itir danganimra ikivıra ikiam.

⁷ “Ki Ikiavıra Itir God, ki Judan mıdorozir gumazibar amighti, me faraghivıra apaniba abınigh ziar ekiam iniam. Eghti Devit uan ovavir boriba ko, Jerusalemın gumazamiziba, men ziar ekiam, Judan gumazamizibar ziar ekiam gafighan kogham. ⁸ Dughiar kamın ki Ikiavıra Itir God, ki Jerusalemın gumazamiziba geghuvam, mati gumazim oramın uabi modi. Ki gavgavim me danıngti, gumazir mıdorozibar gavgavizir puvatıziba, me Atrivim Devitın mın gavgavıgham. Eghti Devitın ovavir borir gın otivamiba, me, men gumazir dapanibar ikiam, eghti me mati Ikiavıra Itir Godın ensel o God uabi, egh me, me geghuvam. ⁹ Eghti dughiar kamın, kantrin ıgharazir Jerusalem ko mısoghava amiba, ki bar dagh asıghasıgham.”

Gumazir afuzimın ruazir aremezim, me gın an aghuimazimın ikiam

¹⁰ Ezi Ikiavıra Itir God ua ghaze, “Ki Devitın ovaviba ko, Jerusalemın nguıbamın itir

* **12:5:** Hibrun akam deragha akar kamın mıngarım abıghızır puvati. **12:10:** Jeremaia 31:9; Akar Mogomem 1:7

gumazamizir igharaziba, ki me damuti, me uan navir averiabar aven apangkuvir arazim ko, God ko miġeir arazim in ġin mangam. Egh gumazir me afuzim in ruazim, me an ganigh a bagh bar puv aziam. Mati gumazim otarir ivariamra itima, an aremezi, an a bagha puviram azi moghin, me bar osemegh puviram aziam.† ¹¹ Dughiar kam in Jerusalem in nguibam in azirakar bar ekiam an aven otogham. Mati, me fomira Megidon danganir zarim in ikia, asem Hadatrimon bagha bar puviram azi moghin, men azirakam an mirara mangam.‡ ¹²⁻¹⁴ Ikiziba bar, me vaghvagh an aghuimazim in ikiva aziam. Devitin ikizim in adarazi uari baghvira ikiti, Natan in ikizim in adarazi uari baghvira ikiti, Livain ikizim in adarazi uari baghvira ikiti, Simein adarazir ikizim uari baghvira ikiti, eghti ikizir igharaziba bar moghiram aziam. Ikiziba bar vaghvagh uari akuvagham, eghti men gumaziba uari baghvira ikiva azitima, men amiziba uari baghvira ikiva

† **12:10:** Hibrun akam deragha akar kam in mingarim abighizir puvati. Ekiam faragha kamagh in miġia ghaze, Israelia Godra rua, egha a ġin akam giragha kamagh in miġia ghaze, me gumazir igharazim birazi, an areme. Fofozir gumazir maba kamagh in nighnigha ghaze, God uabi me bagh amadazir gumazim me a misoghezi an areme. Fofozir gumazir maba kamagh in nighnisi, faragha miġirigiar igharazim iti, ezi me ġin mong akam pazav an osiri. Jon 19:37 ko Akar Mogomem 1:7 miġirigiar otevir kamning, Kraisin otazir bizim in ababanim. ‡ **12:11:** Fofozir gumazir aviriba kamagh in nighnisi, Hadatrimon, an aser mam in ziam. Gumazamizir an ziam feba, me nighnizir gavgavim an ikia ghaze, an azenibar zurara dar dughiar vamiran aremegham, eghti me a bagh puviram aziam. Egha ġin, me ghaze, a uam angamira iti.

aziam.

13

¹ “Dughiar kam otoghti ki mozir dipam damighti an anang otogh iram. Devitin ovaviba ko, Jerusalemın nguibamin itir gumazamizir igharaziba, me godin ifavaribar ziaba fava, arazir mizirizir aviribagh ami. Eghti dipar kam men arazir kuraba ruam.”

Akam inigha izir gumazir ifariba givagham

² Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ua kamaghın migei, “Ki dughiar kamın godin ifavarir marvir guaba nguazir kamın da batuegham, eghti gumazitam uam a dagh nighnighan kogham. Egh uaghan akam inigha izir ifavarir gumaziba ko, duar miziriziba, ki nguazir kamın da batuegham. ³ Eghti akam inigha izir gumazitam, Godin akamın mın ifavarir akabav kimti, an amebam ko, afeziam uaning kamagh a mikim suam, ‘Ni uan akar ifavarimin gun migei. Kar Ikiavira Itir Godin akam puvati. Kamaghın amizi, ni aremegham.’ Gumazir kam akar ifavarir kam mikimti, an amebam ko, an afeziam afuzimin a biraghtima, an aremegham. ⁴ Dughiar kamın, akam inigha izir gumazir ifavariba, men tav uan irebabar mın garir biziba bagh aghumsigh, bar akongeghan kogham. Me Godin akam inigha izir gumazibar korotiatam aghuan kogham. Egh Godin akam inigha izir gumazibar arazitam gumazamiziba gifarisi, a damighan kogham. Puvatigham. ⁵ A kamaghın mikim suam, ‘Ki Godin

13:1: Onger Akaba 51:2; 51:7; Aisaia 1:16-18; Esekiel 36:25; Jon 1:29 **13:3:** Godin Araziba 18:20

akam inigha izir gumazim puvati. Ki azenibar ingarir gumazim. Ki gumazir igharazimın pura ingangarir gumazir kinim.* 6 Eghti gumazitam kamaghın an azaragham, ‘Kar manmaghın amizir duar kurim nın evarımın iti?’ Eghti a ifar suam, ‘Ki uan namakamın dipenimın a ini.’”†

God sipsipbagh eghuvir gumazim miği

7 Ezi Ikiavıra Itir Godın Gavgavim Bar Itim kamaghın miği, “O nan mıdorozir sabam, dikavigh na bagh uan namakam, a sipsipbar garir gumazim, a misueghtıma, sipsipba tintinimın aregham. Kamaghıra, mati gumazim sipsipın nguzıbav sosi moghın, ki uan gumazamizıbav sogham. 8 Egh ki kantrin kamın gumazamizıba me tuiraghti, me 3plan ikizıbar otogham. Eghti ki ikizir pumuning misueghti aning aremegham. Eghti ikizir abuananam ikiam. 9 Eghti ikizir itir kam, a nan damazımın zueghsi, ki a damu ganigham, mati me silvaba ko, golin minezıba batueghasa, avımın da tuema da isi. Eghti me na ko mikimti, ki men migirigiaba baragham. Egh ki kamaghın me mikim suam, ‘Ia nan gumazamizıba.’ Eghti me kamaghın na mikımam, ‘Ni Ikiavıra Itir God ni en God.’”

* **13:5:** Hibrun akam deragha akar kamın mingarım abıghızir puvati. † **13:6:** Akam inigha izir gumazir maba, me afuam inigha pura tintinıbar uan mikarzim aghorir arazımın gıntisi. (Ni 1 Atrıvıba 18:28ın ganigh.) Egha gumazıba an evarımın afuar dıghorıbar ababanıbar ganıgha me fo, kar akam akurir gumazim. Ezi a me gifara ghaze, puvati. **13:7:** Matyu 26:31; Mak 14:27

14

Apaniba izi Jerusalemia ko misogham

¹ Eghti Ikiavira Itir Godin kotiar ekiamin dughiam izam. Eghti dughiar kamın apaniba izi Jerusalemın dagiaba ko biziba iniam. Me ian damazibar bizir aghuir kaba tuiragh uari danıngam. ² Eghti Ikiavira Itir God uabi kantrin igharazibar midorozir gumaziba bar da inighti, me izi Jerusalem misogham. Me Jerusalemia abınigh bizir dipenimın itiba bar ada inıgham. Egh arazir otuaribar amizibar amuam. Egh gumazamizir kabar nar mam inıgh mangiti, me kantrin igharazibar kalabusın ikiam. Eghti men akuar mam Jerusalem ateghan kogham, me an ikiavira ikiam. ³ Eghti Ikiavira Itir God zurara midorozibagh ami moghın, a dikavigh mangi kantrin kabav sogham. ⁴ Midorozim otivir dughiar kamın, Ikiavira Itir God dikavigh, Jerusalemın boroghın Olivın Mıghsıam gısın tughiv ikiam. Olivın Mıghsıam a Jerusalemın aruem anadı naghın iti. Eghti Olivın Mıghsıam tongıra bighıva, akuar pumuning otoghti, mıghsıar akua tam mangi sautin amadaghan otoghti, an akuar vuem notın amadaghan ikiam. Eghti aningın tızimningın danganir zarir ekiam ikiam. ⁵ Danganir zarir kam, a bar mangi, Asalın nguıbamın otogham. Eghti ia arı danganir zarir kamın mangi vongın otogham. Fomıra Usia Judan atrivimın itima, mikimkızir ekiam otozi ian ovavıba arezi moghın, ia zuamıram aregham. Eghti dughiar kamın, Ikiavira Itir God,

14:4: Esekiel 47:1-10; Maika 1:3-4; Habakuk 3:6; Sekaraia 4:7; 14:8

nan God, uan enselba bar ada inigh ia bagh izam.
 6 Eghti angazangarim aruemin dughiamra otivan kogham. Puvati.* 7 Aminim pirir dughiamin, angazangarim isi mamaghira ikiam. Eghti arueba ko, dimagaribar dughiba givagham, da uam otivan kogham. Ikiavira Itir God uabira, bizir otivamin kabar dughiam gifo.

8 Dughiar kamın, dipar aghuir ikirimirir aghuim anidim Jerusalemın ikegh ivemar mangam, eghti an tam Amangsızim Itir Dipar Akaremin mangıtıma, an tam Mediterenianın Ongarir Ekiamın mangam. Dipar kam dughıabar ivemar mamaghıra ikiam, an amozıba ko, aruebar dughıamın ivemar mamaghıra ikiam. A bar dakeghan kogham. 9 Eghti Ikiavira Itir God nguazir kamın kantriba bar dagh atıvagh dar Atrıvımın ikiam. Eghti a bar uabıra, gumazamıziıba bar moghıra zıar vamıra a darıgh, an zıam fam.

10 Eghti nguazir Jerusalemın boroghın itim, a voroghıra itir danganir zarımın otogham, a notın amadaghan Geban nguıbar ekıamın ikegh, mangı sautın amadaghan Rımının nguıbar ekıamın otogham. Jerusalemın nguıbar ekıamra mıghsıatam gısın ikiam. Eghti Jerusalem avınamin dıvazır bar mıtıar gavgavım, a fomıra ikezi moghıra, a kamaghıra ikiam. Jerusalemın dıvazım, a Benjaminın Tıar Akamın ikegh mangı,

* **14:6:** Hibrun akam deragha akar kamın mingarım abıghızır puvati. **14:7:** Aısaia 60:19; Matyu 24:36; Akar Mogomem 21:23; 22:5 **14:8:** Esekıel 47:1; Joel 3:18; Jon 7:38; Akar Mogomem 22:1 **14:9:** Aısaia 2:2-4; 45:21-24; Sekaraia 9:9; 14:16-17

Mikebamin Tiar Akamin otogham, danganir kam tiar akar mam fomira iti. Egh ababanir mitaghniar Hananelin Tauan ikegh mangamim, a mangi me atrivim bagha wainin ingarir danganimin otogham. ¹¹ Eghti Jerusalem itir gumazamiziba danganir kam in deravira ikiam, eghti bizitam ua me gasighasighan kogham.

¹² Kantrin Jerusalem ko misoziba, Ikiavira Itir God arimariar bar kuram me bagh anemangam. Arimariar kam kamakin, gumazamiziba angamira ikiti, men mikarziba ko damaziba ko mizeba bar kurighti, dar kuriba pura iram.

¹³ Dughiar kam in Ikiavira Itir God me damighti, me atiatingiva onganigham. Egh me uarir borogh in itir darazir suighiva, uariv soghiva arighiram. ¹⁴ Eghti Judan gumaziba Jerusalem akurvaghsi misogham, eghti an gumazamiziba ikuvighan kogham. Egh me kantrin igharaziba bar, me da, men gol ko silva ko korotiar avirir aghuiba inigham. ¹⁵ Eghti men apanibar averpeniba itir danganimin, arimariar kurar kamra men hoziaba ko kamelba ko donkiba ko asizir guar igharaziba bativam.

Kantriba bar men gumazamiziba God in ziam fam

¹⁶ Judaba uan apaniba abiraghti, men apanir mikeaghiriziba, me azenibar zurara Jerusalem iziva Atrivimin ziam fam, a Ikiavira Itir God in Gavgaviba Bar Itim. Egh me Averpenibar Ikiamin Dughiar Ekiam in aven ikiam. ¹⁷ Eghti Kantrin Igharazibar Gumazamizitaba, atrivim

Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, me an ziam fan aghuaghti, amozim men nguazim gizan kogham. ¹⁸ Eghti Isipia, Averpenibar Ikiamin Dughiar Ekiamin aven iki, Ikiavira Itir Godin izam fan aghuaghtima, faragha isamin mangan aghuazir darazi inizir arimariar kurar kamra, Isipia uaghan a iniam. ¹⁹ Isipia ko Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, me uaghan Averpenibar Ikiamin Dughiar Ekiamin mangi Ikiavira Itir Godin ziam fan aghuaghiva, me uaghara uan arazir kuraba bagh ivezir kurar magh garim iniam.

²⁰ Dughiar kamın, me kamaghın nighnigham, bizir kaba, da Ikiavira Itir Godin bizir zuezibara. Hozibar firibagh ikezir belon muziariba, da uaghan osizirim kamaghın dar ikiam, “Bizir kaba, da bar Ikiavira Itir Godin damazimin bizir zueziba.” Eghti Ikiavira Itir Godin Dipenimin itir miner kiniba, da Ikiavira Itir Godin damazimin guizin zuezir bizibar otivam, mati itarir ekiar me ofa damuasa asizir ghuziba isa ofa gamir dakozim gingem. ²¹ Eghti Jerusalemia ko, Judabar dipeniba bar dar itir miner kiniba, da uaghan Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itimin damazimin zuezir bizibar ikiam. Eghti gin gumazamiziba ofabar amusi, pura miner kaba inigh dar ofabar amuamin asizir tuziba avigham. Dughiar kamın, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itimin Dipenimin bizibagh iveza, da amadir gumaziba ua ikian kogham.

**Godin Eghaghanim: Akar Gavgavir Dikirizir
Ghurim ko Igiam
The Holy Bible in the Aruamu language of Madang
Province, Papua New Guinea, 2020 Edition
Buk Baibel long tokples Aruamu long Madang Provins
long Niugini long 2020**

copyright © 2020 Pioneer Bible Translators

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Seed Company

GOD'S STORY in the Aruamu Language of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea